Satversmes tiesa

Preses relīze Lieta Nr. 2022-01-01 07.01.2022.

Ierosināta lieta par tiesībām iepazīties ar lietas materiāliem procesā par noziedzīgi iegūtu mantu un tiesas lēmuma par noziedzīgi iegūtas mantas konfiskāciju pārsūdzēšanas kārtību

Satversmes tiesas 4. kolēģija 2022. gada 6. janvārī ierosināja lietu "Par Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturtās un piektās daļas un 631. panta trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam".

Apstrīdētās normas

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturto daļu procesa par noziedzīgi iegūtu mantu lietā esošie materiāli ir izmeklēšanas noslēpums, un ar tiem drīkst iepazīties procesa virzītājs, prokurors un tiesa, kas izskata šo lietu. Šā likuma 628. pantā minētās personas ar lietā esošajiem materiāliem var iepazīties ar procesa virzītāja atļauju un viņa noteiktajā apjomā.

Kriminālprocesa likuma 627. panta piektā daļa nosaka: "Procesa virzītāja lēmumu par lūguma par iepazīšanos ar lietas materiāliem noraidīšanu var pārsūdzēt rajona (pilsētas) tiesā, kas izskata procesu par noziedzīgi iegūtu mantu. Tiesa pieņem lēmumu par sūdzības pilnīgu vai daļēju apmierināšanu vai noraidīšanu. Lēmums nav pārsūdzams. Lai tiesa izlemtu, vai iepazīšanās ar lietas materiāliem apdraud citu personu pamattiesības, sabiedrības intereses vai traucē kriminālprocesa mērķa sasniegšanu, tiesa var pieprasīt krimināllietas materiālus un iepazīties ar tiem."

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 631. panta trešajai daļai apgabaltiesa, izskatot sūdzību vai protestu, var atcelt rajona (pilsētas) tiesas lēmumu un pieņemt šā likuma 630. pantā minēto lēmumu. Lēmums nav pārsūdzams.

Augstāka juridiska spēka norma

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmais teikums: "Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā."

Lietas fakti

Pieteikuma iesniedzēja mantai ar izmeklētājas lēmumu uzlikts arests. Vēlāk izmeklētāja saistībā ar minēto mantu pieņēmusi lēmumu uzsākt procesu par noziedzīgi iegūtu mantu un nodot materiālus par noziedzīgi iegūtu mantu izlemšanai tiesai.

Procesa par noziedzīgi iegūtu mantu ietvaros pieteikuma iesniedzējs vērsies Valsts policijā ar iesniegumu, izsakot vairākus lūgumus, citstarp lūdzot atļauju iepazīties ar procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem. Ar izmeklētājas lēmumu lūgumi apmierināti daļēji – noteiktā apjomā ļauts iepazīties ar kriminālprocesa materiāliem. Pieteikuma iesniedzējs šo izmeklētājas lēmumu pārsūdzējis. Ekonomisko lietu tiesa sūdzību apmierinājusi daļēji.
Ar Ekonomisko lietu tiesas lēmumu pieteikuma iesniedzēja manta atzīta par tādu, kas nav noziedzīgi iegūta, un process par noziedzīgi iegūtu mantu izbeigts. Par minēto lēmumu prokurors iesniedzis protestu, bet izmeklētājs – apelācijas sūdzību. Ar Rīgas apgabaltiesas lēmumu pieteikuma iesniedzēja manta atzīta par noziedzīgi iegūtu un konfiscēta valsts labā.

Pēc pieteikuma iesniedzēja ieskata, apgabaltiesas rīcība, pieņemot lēmumu par tam piederošās mantas atzīšanu par noziedzīgi iegūtu un konfiscēšanu, ir pretrunā Kriminālprocesa likumam. Tādēļ arī minētais lēmums esot netaisnīgs, taču Kriminālprocesa likuma 631. panta trešā daļa liedz to pārsūdzēt. Proti, tam esot liegtas iespējas lūgt izvērtēt Rīgas apgabaltiesas lēmuma tiesiskumu, tādēļ esot aizskartas pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Valstij esot jānodrošina iespēja pārsūdzēt minēto apgabaltiesas lēmumu, jo tā rezultātā notiekot personas mantas konfiskācija un tiekot būtiski ierobežotas personas tiesības uz īpašumu. Prasība nodrošināt šāda lēmuma pārsūdzību izrietot arī no Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 3. aprīļa direktīvas 2014/42/ES par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju Eiropas Savienībā 8. panta 6. punkta.

Pieteikuma iesniedzējs arī uzskata, ka Kriminālprocesa likuma 627. panta ceturtā un piektā daļa liedz piekļuvi lietas materiāliem, kas pamato ziņas par mantas noziedzīgo izcelsmi. Šīs tiesību normas paredzot iespēju liegt piekļuvi vairākiem būtiskiem lietas materiāliem, uz kuriem pamatoti procesa virzītāja pieņēmumi par mantas noziedzīgo izcelsmi. Tādā veidā esot aizskartas pieteikuma iesniedzējam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Tiesas process

Satversmes tiesa ir uzaicinājusi institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz **2022. gada 6. martam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

- Lietas sagatavošanas termiņš ir **2022. gada 6. maijs.**

Par lietas izskatīšanas procesa veidu un datumu tiesa lemj pēc lietas sagatavošanas.

- Lēmums par lietas ierosināšanu pieejams šeit: https://www.satv.tiesa.gov.lv/wp-content/uploads/2022/01/2022-01-01_lemums_par_ierosinasanu.pdf

---

Relīze sagatavota, lai informētu sabiedrību par Satversmes tiesas darbu. Detalizētāka informācija par Satversmes tiesas aktualitātēm, ierosinātajām un izskatītajām lietām pieejama Satversmes tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv. Aicinām sekot līdzi informācijai arī tiesas *Twitter* kontā @Satv_tiesa un tiesas *Youtube* kanālā.

Zanda Meinarte
Satversmes tiesas
Sabiedrisko attiecību speciāliste
Zanda.Meinarte@satv.tiesa.gov.lv
67830759, 26393803

Video par Satversmes tiesu.

Latvijas Republikas Satversmes tiesai 25